

KULTUR

Prisbelønt gjendikter

Xi Chuan, med fødenavnet Liu Jun, er Olav H. Hauges kinesiske gjendikter. Han er født i Xuzhou i Jiangsu-provinsen i

1963. Han er særlig kjent for sine lange prosadikt. Blant de viktigste utgivelsene er «Zhijing» fra 1992 som kom på engelsk

under tittelen «Salute» i 1999, og «Ying de Huayu» (1999: «What the eagle says»). I tillegg til fire diktsamlinger har han

utgitt et skuespill og tre essaysamlinger. Han er blant annet tildelt den høythengende kinesiske Lu Xun-prisen.

DIKTET

Solskjerm

Åskanten
ved Korpeberget
danker ut
både Scandic
og Kjells Markiser A/S
i solnedgangens siste time

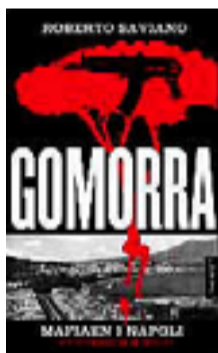
Oddvar Rakeng

KULTURTIPSET

Boka eller filmen?

OPPDATERT: Er boka eller filmen best? Spørsmålet er en gjenganger i sosiale settinger. Vil du stille godt forberedt i neste diskusjon, bør du lese boka «Gomorra», som kom på norsk tidligere i år, snarest. Dokumentaren om den organiserte kriminelle organisasjonen i Napoli – «camorraen» – er skrevet av Roberto Saviano og førte til at forfatteren ble truet på livet og nå må ha væpnede vakter om han skal nærme seg hjembyen. Han lever for øyeblikket i dekning i Italia, mens boka hans blir lest i mer enn 30 land. Bare i Italia skal den ha solgt i over en million eksemplarer. I oktober kommer filmen «Gomorra» opp på norske kinoer. Filmen vant den gjeve «Grand Prix»-prisen i Cannes i år og har blant annet Roberto Saviano med på manussida. Men selv om dette er en filmatisering med utgangspunkt i boka, skal regissøren Matteo Garrone ha fjernet mye av den journalistiske dokumentasjonen i boka for å skape et tettere filmatisk drama. Garrone har som mål å vise logikken som styrer den napolitanske mafiaen og hvordan den gjennomstyrer samfunnslivet. Og så gjenstår spørsmålet: Er boka eller filmen best?

Jo Randen

Leder Kultur Bakgrunn i Dagbladet

BARNEHAGEDEBATTEN

Bård Vegard Solhjell

All you need is love

>>> Følg debatten på Dagbladet.no/ebatt. Les innlegget på side 35.

TIL KINA: Lyrikeren Olav H. Hauge kom aldri til Kina. Men nå er diktene hans på vei ut i «Midtens Rike».

Magasinredaktør

Blant den såkalte tredje generasjonen av kinesiske diktere, de som er aktive i dag, finnes det tre grupper: 1: Forfatterforeningspoetene, 2: De som skriver i klassisk

form, og 3: De unge. Xi Chuan tilhører sistnevnte kategori av poeter som kjenntegnes ved at de gjerne utgir sine dikt i uoffisielle magasiner. I 1988 grunnla han poe-

simagasinet «Qingxiang» (Tendens) Det ble forbudt etter tre nummer. Senere har han jobbet som redaktør for det uoffisielle «Moderne Han-Poesi».

« Att vara kines är en exklusiv hedersbeteckning för nordiska diktare, reserverad för de mycket få, med en särskild och svår vunnen form av livsvisdom.

Staffan Söderblom om Olav H. Hauge i «Och jag var länge död»

Olav H. Hauge 100-årsjubileum skal feires på poesifestival i Ulvik denne uka. I høst blir han også utgitt på kinesisk.

Vender «hjem» til Kina

IDEER

Inger Bentzrud
ibe@dagbladet.no

BEIJING (Dagbladet):

Kineseren i Ulvik er dikteren Olav H. Hauge en gang blitt kalt. Han kom aldri til Kina rent fysisk. Men nå, 100 år etter hans fødsel og 14 år etter hans død, kommer Olav H. Hauge «hjem». Hans verk blir oversatt til kinesisk og skal utgis i Kina i november.

Det er den anerkjente poeten Xi Chuan som i samarbeid med den norske sinologen Harald Bøckman står for gjendiktningen til kinesisk. Xi Chuan er dikternavnet til 45-årige Liu Jun, som til daglig underviser i kinesisk litteratur ved Det sentrale kunstakademiet i Beijing.

Han er en internasjonalt orientert forfatter med hyppige gjesteprofessorater i utlandet og deltakelse på poesifestivaler over hele verden. Xi Chuans dikt er utkommet i engelsk og tysk oversettelse og selv har han gjendiktet forfattere som Ezra Pound, Jorge Luis Borges og Czeslaw Milosz til kinesisk. Kjennskapet til Olav H. Hauge var imidlertid begrenset i utgangspunktet.

- HAN ER REPRESENTERT med tre dikt i en antologi av nordeuropeisk poesi som Bei Dao redigerte på 1980-tallet. Jeg ble verken spesielt imponert eller fascinert av ham. I ettertid tror jeg at de tre diktene ikke var typiske for Hauges poesi, sier Xi Chuan.

Xi Chuan tilhører den såkalte tredje generasjonen av kinesiske poeter, etterkommerne etter de berømte «Misty Poets». Tåkepoetene, som Bei Dao var en framtrædende representant for, var en litterær bevegelse som oppsto etter Kulturrevolusjonen som en reaksjon på den revolusjonære, sovjetinspirerte sosialrealismen. Med tåkepoetene kom den vestlige modernismen inn i den kinesiske poesien.

– Jeg var blant dem som begynte å skrive dikt da jeg gikk på Peking universitet tidlig på 1980-tallet, i den epoken mange av oss tenker på som den kinesiske opplysningsti-

da, altså i en tid med intellektuell frigjøring. Poesi sto uhyre sterkt blant de unge studentene da, og vi begynte å utgi egne poesimagasiner, forteller Xi Chuan.

Mens kinesiske poeter leste og oversatte Wordsworth, Blake, Keats og Pound, var mange av deres vestlige kolleger fordypet i og inspirert av klassisk kinesisk poesi.

- JEG VAR JO GODT kjent med at William Carlos Williams og kretsen rundt ham leste og oversatte kinesiske klassikere. Å høre at Olav H. Hauge også var opptatt av dette, virket ikke spesielt eller interessevekkende. Først etter at jeg kom i kontakt med Harald Bøckman og begynte finlesningen av Hauge, skjønnte jeg hvor dum jeg hadde vært. Hauges innfallsvinkel til det kinesiske er helt annerledes enn alt jeg har sett før, sier Xi Chuan.

«Les Lu Chi og lag eit dikt./ Han segjer ikkje korleis det skal vera./ Mange hadde måla ei eik fyrr./ Likevel måla Munch ei eik.» Her kan man kanskje lese Hauges «oppskrift» på bruk av kinesisk poesi. Lu Chi (261-303 e.Kr.) skrev «Wen Fu», som er en lærebok i diktekunst. Men Hauge forholder seg til de gamle mestre helt på egne premisser.

Hans dikt «Ved Kinas dør» er heller ingen tradisjonell hyllest til de klassiske poetene:

«DE SPØR UM EG KJENNER KINA?/ Ja, spør de, berre spør./ Eg som i årevis venta/ utanfor Kinas dør./ Før døri ho var gul ho,/ det var derifrå brødskiva kom./ Eg veit eg stend høgt i Kina./ Og skuffa var aldri tom.»

Olav H. Hauge var i sin tid pasient ved Valen sinnssykehus i Sunnhordland, der matsalen gikk under klengenavnet Kina. Denne «ekstra» Kina-dimensjonen ved hans diktning gjør ikke Hauge mindre interessant for en poet som Xi Chuan.

– Han har lest både Tao Ch'ien (356–427 e.Kr.), Tang-dynastiets poeter Li Bai (701–762) og Wang Wei (701–761) og Mao Zedongs dikt. Men han har lest dem på en ikke-kinesisk måte. Ta for eksempel Qu Yuan (340–278 f.Kr.), som regnes som den aller første kinesiske dikteren. Vi kinesere er opptatt av at Qu Yuan hoppet i elva og begikk selvmord fordi han ikke kunne redde sin konge som ble invadert av krigere fra Qindynastiet. Vi leser og forholder oss til hans patriotisme. Hauge har derimot et helt annet fokus. Han snakker om et kongerike i dikterens drømmer, at han har satt spor etter seg som andre kan følge, som varsler på silke.

OG HAN SKREV ET DIKT til sin kjære om Tang-poeten Wang Wei. Kjæresten hadde

gitt ham en LP med Bach-musikk, og så skriver Hauge at hvis hun hadde gitt musikken til Wang Wei, ville han nok ha skrevet et dikt bare til henne. Hauge skriver altså om Tang-poeten som om han skulle leve i dag og bo bare noen mil unna. Når vi kinesere leser Tang-poetene, er de fjerne i tid og sted, de er opphøyde modeller som vi skal lære av. Olav H. Hauge har på en måte oppfunnet Tang-poetene på nytt, sier Xi Chuan.

DEN KONTROVERSEN som er oppstått i Norge rundt Olav H. Hauges 100-årsjubileum, der litteraturprofessor Asbjørn Aarnes i et essay mener at Profil-kretsen kan ha forringet Hauges verk ved å oppfordre ham til enkelhet og «tingdikt», stiller Xi Chuan seg helt uforstående til.

– At Hauge ikke forholder seg trofast til den gjengse vestlige poesitradisjonen ved å fokusere på hjerte og sjel og følelser, gjør ham ikke til noen dårligere poet. Jeg ser hans storhet nettopp i de korte, enkle diktene der han er i stand til å finne poesien i ting som kanskje ikke andre kan se – en hammer, en sag, et hageredskap. Det er ikke bare formen – japansk haiku eller kinesisk jueju – som gjør at han virker orientalsk. I tradisjonell kinesisk poesi uttrykker ikke poeten sine fantasier, han bare beskriver. Når en stor poet beskriver et bord, blir det til et ikke-bord. Det blir noe annet. Ved å skrive om ting, finner man opp andre ting. Akkurat dette er storheten til Olav H. Hauge, sier Xi Chuan.

Utvalget av Olav H. Hauges dikt skal utkomme i Kina i november, og boka skal låne tittel fra diktet som begynner med strofen «Eg stend eg, seddu.»

XI CHUAN nøler litt på spørsmål om han tror at Hauge vil appellere til kinesiske lesere:

– Han vil utvilsomt bli grundig lest i vår krets av poeter. Ekte poesi handler om visdom, filosofi og tankeflukt, det er en annen verden enn det aksjemarkedet folk flest er opptatt i dagens Kina. Jeg pleier å si at poesi er kulturens kjerne. Til folk som er mest opptatt av å tjene penger, pleier jeg å fortelle følgende anekdote: En tigger sitter med et skilt med påskriften «Gi meg litt penger» foran seg, men ingen vører ham. Så kommer en poet ham til unnsetning med et nytt skilt: «Våren er kommet. Gi meg litt penger», og plutselig ser folk tiggeren.

Inger Bentzrud er journalist.

« Når en stor poet beskriver et bord, blir det til et ikke-bord.

Xi Chuan